

Redacția Administrației
Tipografie:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22
Scrisorile neferonate nu se pri-
mesco. Manuscrise nu se re-
trimite.
Birourile de abonații:
Brașov, piața mare Nr. 22
Inserate mai presede în Viena
Andoif Mosse Haasenstein & Volger
(Otto Moas), "envs: Schalk, Alois
Harnd i. M. Duker, A. Oppel, J. Don-
nerberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger An'on Mosse Eckstein Bernat;
în Frankfurt: G. L. Damer; în Ham-
burg: A. Bauer.
Prețul inserțiilor: o seriă
garnodă pe o colônă 6 or.
și 80 or. Ambru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
supă tarife și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
seră 10 or. v. a. sôn 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANUL ÎV.

"Gazeta" este în să-care de
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe un an 12 fl., pe șe- luni
6 fl., Pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șe-
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumă la toate ofițele
postale din țara și din străi
și la dd. colescozi.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrație, piața mare
Nr. 22, etagiul I. pe un an
10 fl., pe șe- luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 or. Cu dușul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șe- luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 or. v. a. sôn
15 bani.
Atât abonațiile cât și
inserțiile sunt a se plă-
mainte.

Nr. 52.

Brașov, Mercuri 6 (18) Martie

1891.

Brașov, 5 Martie v.

Vorbirăm dăle acestea de
curentele deosebite din statele mo-
narchiei dualiste și de influința,
ce o voru avé încă de aici încolo
luptele naționale din Austria asu-
pra întregii desvoltări a monarchiei.

Acum vedem într'un articol
al dăiarului „Sieb. d. Tageblatt“,
care se ocupă de Maghiari și de
raporturile din statul acesta, un
pasagiu, în care situațiunea de față
a erei dualistice este caracterisată
cu următoarele cuvinte:

„Ce s'a ales din noua formă
dualistică a Austro-Ungariei? Fă-
cut'a ea ore din acest stat un
întreg mai puternic prin aceea,
că s'a basat pe două părți cari se fiă
de-opotrivă mulțamite? În Aus-
tria nu negă nimeni, că există
lupte de rassă: acestea iesu la
ivélă în mod de drastic, așa că
aliații monarchiei le cunosc
destul de bine. În Ungaria nu
sunt lupte de rassă oficiale, în
parlament domnesce o unitate
suprinđetore în privința ces-
tiunei de naționalitate; de aceea
nici nu există în dieta ungu-
rescă această cesțiune! Ea există,
ce e drept, în presa naționalită-
ților, pe care cei din alte țeri
nu o înțeleg de loc și care și
aici înăuntru numai în parte se
pote înțelege reciproc, der de-
cece această pressă nu pote
se concureze cu biroul de
pressă dela Budapesta, din cauză
că nu are fonduri de dispoziție,
este lucru ușor de a lăți apoi
părerea, că la spatele pressei
naționalităților sunt numai
dușmani ai statului și nici un
singur patriot.“

Nu se pote nega, că această
caracterizare a situațiunei
interioare în monarchia noastră
dualistică este în genere nimerită
prin deosebirea, ce se face între
luptele de rassă oficiale de
dincolo și cele neoficiale de
dincolo de Laita. Este adevărat,
că în dieta ungurescă nu mai
există cesțiune de naționalitate

și că această cesțiune își află
adă refugiul în presa naționalită-
ților; der totu așa de adevărat
este, că astăđi cesțiunea naționalită-
ților în Transilvania și Ungaria
a luat o formă mai concretă în
urma metingurilor române și a
mișcării însemnate, ce au produs
o acestea în sinul poporului
român.

Era, credem, la locul său,
ca organul săsesco să accentueze
acest nou mod de manifestare
neoficială a cesțiunei naționalită-
ților din Ardél și Ungaria, cu
atât mai virtos, cu cât mișca-
rea Românilor a produs un
ecou destul de viu în străinătate
și a dat astfel o flagrantă des-
mintire informațiunilor tenden-
țioase ale biroului de pressă din
Pesta.

Au vedut și cei din streină-
tate cu această ocaziune, că nu
mai e vorba aici de câți-va
agitatori și dușmani ai statului,
ci de o nemulțamire, care a pētruns
adencu tôte păturile poporului
român și care de sigură că nu
isvovesc din „stările liberale“,
cu care selaudă cei dela putere.

Constatând acest fapt, scri-
torul memoratului articol ar fi
ajuns la firésca conclusiune, că
pentru ca se fiă pe deplin în-
țelă, înăuntru ca și în afară,
cesțiunea naționalităților din
Ardél și Țera ungurescă este
neapărat de lipsă, ca la mișca-
rea legală a Românilor se se
alătore și celelalte naționalități,
ca se nu mai potă dice deputatul
Pulszky și alții, că celor dela
putere li-a succés a face se
amutésca Sērbii, Slovaci și
chiar și Croații, ér pe Sasii
din Ardeal i-au făcut se ingenunche
dinaintea lor, și că numai
Românii mai sunt, cari strigă.
Atunci luptele de rassă neoficiale
de dincolo n'arú avé cu nimic
mai puțin efect de față cu lumea
și cu aliații din afară, ca luptele
de rassă oficiale de dincolo de
Laita.

CRONICA POLITICĂ.

Oficiosa „Corespondența de Pesta“
scrie următoarele: „Pericolul că
negociările pentru încheierea
tractatului comercial cu Germania
vor fi fără un rezultat favorabil,
este acum iminent. Am anunțat
deja mai înainte cu câteva dăle
neimbucurătore scire, că din
partea Germaniei s'au ivit din
nou dificultăți, cari dau puțină
speranță pentru încheierea
transacțiunilor. Acestă predicere
apare acum prin împrejurările
concrete cu totul justificată.
Germania nu mai este așa de
prevenitoare ca la început; ea
pretinde ca taxele vamale asupra
articolelor industriale să fiă în
mod esențial redus, prin ceea
ce s'ar înlesni mult intrarea
articolelor de industrie germane
pe terenul nostru vamal, în
schimb însă Germania nici nu
voiesce a ne acorda un echivalent
corespunđetor scăđend taxele
vamale agrare. În asemeni
împrejurări decât Germania
nu vrea se facă nici o concesie,
Ungaria n'are interes de a
forța încheierea tractatului.“

Guvernul unguresco, după
cum se vede, lucrează cu multă
stăruință la nimicirea
autonomiei bisericești sērbesci
din Ungaria. Congresul
bisericesco precum și sinodul
electoral episcopesc al Sērbilor
se asigură, că se voru ține în
luna lui August. Guvernul
însă a luat de timpuriu mēsurile
de lipsă, pentru ca rezultatul
ambelor acestora să fiă
espresiunea dorințelor sale,
ér nu a indigențelor bisericești
și poporului sērbesc. În
scopul acesta guvernul a trimis
la comisiunea congresuală din
Carlovățu nu numai noul
regulament pentru alegerea
de patriarh, ci și tôte
regulamentele privitoare la
organizarea cesțiunilor
bisericesci și școlare sērbesci,
cerend ca această se facă
modificările cerute de el.
Se asigură din partea
foilor unguresci, că decât nu
se voru face modificările
cerute, ministrul de culte
nu va înainta actele pentru
sanționare la Majestatea Sa.

În dăia de 14 Martie n. o.
Impēratul Germaniei primi
deputațiunea comitetului
țerei din Alsația-Lotaringia,
care

a venit în Berlin pentru ca
să de-a monarchului o adresă
cu privire la deliturarea
mēsurilor stricte asupra
pașaportelor dela granița
franco-germană. La
primire dăse împēratul
următoarele: „Sunt
satisfăcut, că comitetul
țării, în cesțiunea de
un interes important
pentru Alsația-Lotaringia
s'a adresat nemijlocit
la mine. Eu vedu în
faptul acesta o dovadă
prețioasă pentru buna
înțelegere progresivă în
cercul reprezentanților
ei, și care întem-
pina bunăvoința și
interesul celu am eu
pentru desvoltarea
patriei Vostre. Cu
plăcere primesc
asigurarea, că
poporațiunea Alsațiană
rēmânend pe
teritoriul rapo-
rturilor existente
de drept public,
respinge ori-ce
amestec al
elementelor
străine și
astēptă numai
dela imperiu
ocroșirea
intereselor sale.
Mulțamindu-vē
pentru
espresiunea
fidelă a
simțimentelor
ce le aveți
pentru imperiu,
regret, că
de astădată
nu potă se
ve implinesce
dorințele.
Trebue se
mē mărginesco
la aceea, că
se-mi
esprim speranța,
că într'un
timp nu
toamai
îndepărtat,
împrejurările
voru permite,
ca se iau
unele
ușurări
cu privire
la
comunicațiunea
dela
granița
vestică.
Speranța
această
se va
implini
cu atât
mai
curend,
cu cât
mai
mult
se va
convince
poporațiunea
din
Alsația-
Lotaringia
despre
nedesfacerea
legăturii,
ce-o
légă
de
Germania
și
pană
când
va
arată
hotărfa
energică,
de a
ține
totdeuna
la
mine
și
la
imperiu
cu
credință
și
statornică.“

În Germania se consideră
morte lui Windthorst ca un
eveniment de cea mai mare
importanță pentru
împrejurările de față.
După cum stau
astăđi
raporturile
politice în
Germania,
se pote
dice, că
morte
acestui
însemnat
conducător
de
partidă
formeză
un
eveniment,
care în
privința
gravității
și
însemnătății
sale
rivaliséză
cu
retragerea
lui
Bismarck.
Toamai
acum
s'a
retras
și
ministrul
de
culte
Grossler
în
nise
împrejurări,
când se
credea,
că în
timpul
celu
mai
de
aprobe
viitorul
va
fi
al
partidului,
pe
care
Windthorst
l'a
condus
cu
atâta
bravură
un
șir
lung
de
ani.
Insuși
dimisionatul
ministrul
de
culte
a
declarat
la
14
Martie,
când
și-a
luat
rēmăsu
bun
dela
ministerul
său,

FOILETONULU „GAZ. TRANS.“

Ceva despre trecutul și prezentul Bucovinei.

(Urmare.)

Acestă neleginită stare a
lucurilor atât în Moldova,
cât și în privința Moldovei,
cine arú cuteza se credă,
că Austria, o împărăția de
drept, creștină și umană,
a privit'o ca stare de un
status quo, pe care ea
garantéză, că o va și
ține în Bucovina?

Și întru adevăr Austria
la încheierea convenției
cu Turcia pentru primirea
Bucovinei, a fost condusă
de sentimente umane și
de drept; că adevărat
apucăturile arbitrare
turcesci în Moldova și
Bucovina le privesce de
garantată status quo,
prin urmare, că nici
ougetă a-le susține
acele apucături turcesci
în Bucovina, ea a arătat
din capul locului,
adecă așași nemijlocit
după primirea Bucovinei,
orânduind o cărmuire
a Bucovinei autonomă,
prin bărbați militari,
o ocărmuire omenescă,
și băgătoare în

semă a poporațiunei moștene
cu însușietățile ei bisericesci
și naționale.

Și ce vré această se
dica alta, decât că Austria,
luând Bucovina sub
aripa sa mai dréptă și
mai scutitoare, decât a
perfidei și necredinciosei
Turcii, ea a și respectat
garantatul status quo?
Și mai mult ca atâta
Bucovinei nici nu i-a
trebit.

Ba întru a mai înbunătăți
încă, ér nu a scări
ceva din acel status quo
de drept al Bucovinei,
s'a emis din locul
suprem al Austriei o
poruncă, ca până la
acea înbunătățire a
statului quo, se se ție
și se se observeze în
Bucovina, legile țerei
Moldovei (Nr. gubern
49,922 din 1826).

Acastă pré înaltă
orânduire dovedesce
și mai mult și mai
vederat, că Tronul
Austriei, luând
Bucovina sub scutul
său a vrut se înbunătățesca
și mai mult sôrtea
poporațiunei moștene
a acestei provincie
de cum a fost
acea sôrta a ei în
sensul chiar și al
legilor Moldovei,
éră nu în
sensul apucăturilor
turcesci.

Pote și aici cineva
gândi, că sub
acea înbunătățire a
sôrții poporațiunei
istorice din Bucovina
este se se înțelegă
ingustirea însușietăților
și drepturilor
endemică, adevărat
bisericesci și naționale
ale acelei poporațiuni?
— Acestă a crede,
ar însemna ceva,
ce noi nici cutezăm
a gândi, ne-cum
încă a și esprima.

Și aceea ce dăserăm
noi aici până acum,
le socotim, pe lângă
deosebirea caracterului
Bucovinei de cel al
megieșitei Galiții,
de partea întregitoare
a pré maltei
considerări, de a
declara la anul
1861 Bucovina de o
țera autonomă.

II.

De când am venit noi,
poporul pământenu
al Bucovinei, cu această
țera a Austriei,
de atunci și până
astăđi, ne-cetată
auđim din gura
celor veniți din
alte țeri încoce,
cuvântul loialitate
și érăși loialitate,
adecă inimă și
ougetare adevărat
credincioasă și
cinstitoare cătră
Tron.

Totu așa auđim
din gura acelor,

toleranță și érăși
toleranță, adevărat
neimpedecarea și
nejignirea întregii
vieți bisericesci
său confesionale a
cuiva.

Referind deci la cele
ce am dăstă până
aici — și credem,
că n'am dăstă
nici un cuvânt
neadevăr, întrebăm:
loialitatea cătră
Tron, nu cere ea
ore, ca poporațiunea
istorică a Bucovinei
în acest sens și
intențiune se fiă
considerată și din
partea supușilor,
fiă a-cestia
amplioiați ori
numai cetățeni,
în care sens și
intențiune e de
înțeles și
considerarea
grățioasă a
acelei poporațiuni
din partea
Tronului?...

Și acum, lăsând de
o parte loialitatea
firésca, ce-o
datoresce fiă-
care cetățenu
cătră
concetățenu,
întrebăm pe
cei ce au totu
purtat cuvântul
„loialitate“
în gură și-l
pörtă și astăđi,
cum au arătat
și cum arată ei
în adevăr
acea loialitate
cătră Tron?

Să căutăm mai
întăiu în
trecut. Abia
esită Bucovina
noastră de sub
administrația
autonomă
militărescă,
sub care
administrația
s'a aflat ea
dela anul
1777 și până
la anul 1786
(Oct. 22), și

că „nu pentru aceea se retrage, pentru-că ar dori odihna, ci fiind-că în timpul din urmă raporturile politice s'au schimbat astfel, că elu pôte să devină o sarcină, o pedecă în calea guvernului“. Acestă „schimbare a raporturilor politice“, însă s'a referit în modu directu la Windthorst, ca la conducătorul partidei din centru. Tôte aceste prospecte prin mórtea lui Windthorst s'a nimicitu de-odată.

„Post“ dice, că mórtea lui Windthorst este unu evenimentu, de-o importanță pôte chiar hotărîtore, care nu pôte, decât, să mărească nesiguranța raporturilor politice germane. În cestiunile privitoare la armată, la marină și la economică, atitudinea lui Windthorst tot-deuna a fostu hotărîtore nu numai asupra partidei din centru, ci și asupra întregului parlamentu alu imperiului germanu. Singuru Windthorst a sciut să țină întrunite elementele centrifugale ale partidei din centru așa, că tot-deuna s'a pututu conta cu siguranță la această partidă. Din aceste considerații, „Post“ deplânge mórte lui Windthorst împreună cu întregă pressa berlineză.

Vestea despre mórtea lui Windthorst l'a intristat multu și pe Papa, care a exclamat: „Biserica a perdutu în elu unu luptătoru de mare spirit!“ „Moniteur de Roma sorie: Mórtea lui Windthorst este cea mai grea pierdere, ce au putut-o suferi catolicii din Germania. Elu a murit în apogeul gloriei sale, când tocmai se gătea să serbeze celu mai mare triumf din viața sa.

Conferința alegătorilor români în Arad.

Arad, 13 Martie, 1891.

V.

Nu ne convine acestu proiectu de lege, pentru-că absorbă problema mamei și cercul de activitate alu familiei, pe când cultura creștină, și noi cu densa, cum dîserăm, nu ne închipuim o educațiune fără familiă.

Cu acestu proiectu de lege se împedecă dezvoltarea trupescă a băieților. Sciți bine, că dela nascere până la anul alu șapte-lea, băietul, băieta creșce așa de bine, încât sub tótă durata dezvoltării ulterioare, nu mai creșce încodată pe atâta. Este deci însa-și natura, carea ne spune, că cei șapte ani primu aparțin exclusiv la creșcerea tinărului omu. Consistența crerilor încă, în primii șapte ani, este de o calitate, dela carea conchidem, că nu se potu impune băietului scopuri și teme didactice.

Eră decă s'ar puté impune ființei tinere unu scopu didacticu, atunci încă asilul nu este corăspunătoru sub raportul metodicu, deoarece învățământul are să fiă intuitiv, realu, naturalu, și numai unde nu-lu avem în natură,

acolo ne folosim de icône, séu învățământu simbolicu. Să-mi permiteți unu exemplu: Să presupunem, că în asilul e vorba de unu tîrgu séu piétă. Învățătore va puté să le arete băieților o icônă. Dér părintele—după datină—pune pruncul lângă sine în căruță și i arată tîrgul în natură. De unde déră va dobîndi băietul o înțelegere mai chiară, dela asilul séu dela părinte?

În societatea părintelui, băietul face cunoscință cu plugul, cu boii, cu tótă economia; fata în societatea mamei se deprinde cu acul, cu suveica, cunosce răsboiul; fără aceste cunoscințe din familiă, micuții nu voru înțelegere acuzi obiectele de învățământu în școla poporală séu primară. Cine dară pôte pregăti mai bine pentru școla primară: familiă séu asilul? Asilul, cu jucăriile sale, celea de voiă de nevoiă, nu pôte oferi atari pregătiri.

Sunt unele circumstanțe, cari, precum sciți, le-au spus Archierei noștri în dieta țerii, cu o bărbăție demnă de resuscința noastră, precum de exemplu, că mulțimea de prunci, indesați în o localitate, se espune la morburu, și acestea potu deveni lipiciose; că o învățătore nu pôte susține căruțenia, și nu pôte face pe mama la dec și dec de mitei; că dațiile, sarcinile, contribuțiunile publice creșce și ne înspăimîntă, că maghiarizarea ni-se obtrude. Acestea le-au spus părinții Archierei, și nu le vomu repeți, dér la castiunea limbei, caută să mai adaugem unele reflexiuni, ce le luăm din pedagogica și din conduita înaltului guvern.

Pedagogica dice, că învățământul primaru are să fiă numai în limba maternă. Acestu adevăr l'a recunoscutu tôte legile positive din lume, l'a recunoscutu și Ungaria când avea la ministeriu pe eruditul baron Iosif Eötvös. Guvernul nostru de astăzi a luat în calea înainte, ca să scotă, încă și din școli medii, limbă străine, fiă chiar clasice, scotind, că așa va ușura înaintarea culturii. Se șterse limba greacă din gimnaziu. Încă și studenților li-s'a părut pre mult dragoste din partea domnilor legislatori ai țerii. De-când limba greacă nu este obligătore, studenții o învăț de bunăvoia, este unu avisu luminat la adresa guvernului și a dietei, avisu dela tineretulu studiosu. Acum, unde e consecința, se voiesc, sub cuvîntu de ușurare, a desărcina școla classică de o limbă classică, și pe atunci tot-odată se introduc în asile limbă două, în butul adevărului pedagogicu, recunoscutu în generalu, că pentru cei micu, numai în limba maternă se incepe învățământul? Vom căpeta răspunsul celu de comunu, că limba ungrăescă e limba statului, limba patriei. Ei bine, onorați domni, dér limba noastră ce este, noi ce suntem, că precum dișei, noi încă suntem stat

noi încă suntem patriă, dimpreună cu celelalte națiuni surori și conlocuitoare! Așa am trăit sute de ani, și ni-s'ar cuveni ca așa să sêrbăm mileniul.

Nu ne dore pe noi cunoscerea limbii ungrăesci. Dómne feresce! Românii au învățat-o și până acuma, și fiă-cine de bunăvoia, carele avu lipsă și dare de mână. Am învățat-o cu dragu, fără acea agitațiune și supărare, ce dispozițiunile guvernului le produce astăzi în spirite. Ce ne dore, este precum înțeleserăm, onorați domni, că li se impun băieților noștri, încă din asile, sarcini, ce tinerii de altă naționalitate nu le pörtă până târziu în școli medii, și numai cine învăț școli medii de bunăvoia. Acesta este ceea-ce împedecă séu barem îngrună intrarea noastră în palațiul culturii, îngrună nobila rivalizare a tineretului nostru cu tineretulu altor națiuni, împedecă națiunea noastră pe calea civilizațiunii. Aceste privilegii unora și sarcini altora, această desproporțiune ne dore, dér nu cunoscerea limbii ungrăesci, nici avem temere, că dora ne vomu perde naționalitatea séu limba.

Românul și limba lui, nu per. Așa ne spune renumitul nostru autoru Vasiliu Alexandrescu-Urechia, că în zile din bătrâni, unu Sultanu a tăiatu limba dela părinți, ca să nu-și potă învăța băieții romănesce. Însă băieții, creșcîndu mari, totu au vorbitu romănesce. Și ore cum se pôte? Așa, că limba Românului este deja în sângele Românului.

Dér să nu ne abatemu dela cestiunea asilelor!

Decă asilul ar fi de ceva lipsă, noi l'amu fi făcutu și n'am fi așteptat să vină guvernul cu legea. Sunt acum 6—8 ani, Consistorul nostru cu atențiune continuă la tôte trebuințele populațiunii, a întrebatu paroghiile mai mari, ore nu s'ar necesita, mai ales pe timpul lucrului de câmpu, să înființăm nescari asile. Ni-au răspuns părinții, că pruncii le sunt o plăcere și la lucru nu se potu lipsi de bucuria, ce au cu densii, și peste totu în simlu poporului nostru nu rămân pruncii fără priveghiare, ca să fiă motivată ducerea lor la asilul séu la locu de scăpare ori înțepinere.

De vomu mai considera, onorați domni, că în țera noastră o categorie de legi, celea ce sunt în defavorul naționalității noastre, din ce sunt espre, se esecută și mai aspru, atunci nu ne putem ascunde temerea pentru necazurile, ce voru veni asupra familielor și mai virtosu asupra mamelor.

Din aceste considerațiuni imi permitu a propune, ca onorata adunanță de alegători, să binevoiescă a primi următorul:

Enunțat.

„Proiectul de lege în cauza asilelor de băieți nu are pentru sine nici o

rațiune de necesitate. Elu este contraru cu dezvoltarea istorică a educațiunii. Mai virtosu este contraru cu educațiunea creștină, când se atinge de drepturile și de cercul sacru alu familiei. Desolinitu nouă, Românilor, ni-se punu pedeci nouă și sarcini extraordinare pe calea civilizațiunii. Nu dorim să devină lege, și protestăm în contra acestui proiectu.“

Dora se voru găsi unu domni, în acea presupunere, că enunțatul nostru n'ar fi suficientu, și nu va face nici o ispravă. Acelora le-asi răspunde, cu vorbele lui Lamartine: nimica nu se perde din lucrul omului, nici o idee nu rămâne stêrpă; și virtutea nu avu încă nici unu vis, despre care s'ar puté plânge, că: m'a înșelat!

Cu acestea am încheiatu. Românii să trăiescă!

SCRILE ȚILEI.

Starea sâmenăturilor. După raporturile sosite la ministeriul de agricultură din Budapesta în prima jumătate a lunei lui Martie, starea sâmenăturilor de tónnă peste totu dișu este mulțumitoare. Grăul în cea mai mare parte este frumos și se speră, că și în părțile, unde de cu tónnă a fostu mai slabu, se va îmbunătăți îndată ce va da căldura. Puțină pagubă au suferit ic-colo mai alesu secările și rapițele. În Transilvania peste totu sâmenăturile stau mai bine, decâtu în Ungaria.

**

Despărțire ierarhică. Cetim în „Luminătorul“: La dorința unanimă a poporului român din comuna Deliblada, ven. consistoriu din Arad a trimis delegații săi devotați și pricepători la fața locului, și în ziua de 1 Martie n. li succese a pune temelia la despărțirea Românilor de Serbi în cele bisericesci-școlare-fundaționale din numita comună. Unu vechiu dor nestinsu alu vigurosului și vrednicului elementu românescu din Deliblada s'a implinitu și Românii de acum încolo, cu ajutorul fraților lor de unu sânge și de o lege, la care sunt avisați, voru cultiva în dulcea limbă străină tótă dezvoltarea și înaintarea lor culturală și morală. Salutăm pe cei aprupe 1300 Români din Deliblada, scăpați din robia limbei și a firei străine, și-i felicităm cu inimă frățescă la întâiul și decisivul lor pașu spre intrarea în comuniunea noastră bisericescă-națională!

**

Condamnați la mórte. Tribunalul din Timișora a condamnatu la mórte prin strângu pe tineri Pavelu Cristea și Petru Macuciu din Sacoșul ungrăescu, din cauză că împreună cu alți 66 de flăcăi au jăfuit și omorit pe unu neguțătoru de acolo și pe soția lui. Dintre complici,

pusă sub administrația guvernului din Lemberg, loialii cu gura mare au și virit în Bucovina până și prin sate și parochii limbă străină; au luat școlile noastre de sub autoritatea lor cea firăscă și le-au pus sub biserică străină, silind și pe bieții învățători, decă nu vreau ei să fiă scoși afară din slujbă și să nu peră de fôme cu soțiile și cu copii lor, să-și lapede legea părintescă, mai prefăcîndu acei loiali și numele pământenilor Bucovineni a statelor și locurilor în nume străine?

Loialitate e, mai departe, aceea, că respectivii „loiali“ au zădărnicitu cea mai viă și mai temeinică dovadă de bunăvoință Tronului Austriei către Bucovina cu poporul ei priimitu sub Sceptrul Său și prin care bunăvoință a vrutu Elu, Tronul Austriei, să confirmeze, că *status quo*-ul garantat Bucovinei a vrutu nu numai să-lu respecteze, déră să-lu mai și îmbunătătescă? Înțelegem, adecă aici încă în anul 1786 de Impăratul Iosif II orânduia înființare de școli în tôte comunele parochiale din Bucovina,

care orînduire pré înaltă abia după 70—80 de ani a ajuns în începerea implinirii ei, déră pe deplin implinită încă nici astăzi nu-i.

Pricepem noi cauza și scopul acestei loialități și către sublimul Tron, și către populațiunea istorică a Bucovinei, în alu cărei bine și folosu acea înființare de școli se orînduise. Acea cauză și scopu ni-l arată starea culturală, și prin urmare și cea economică și materială a poporului istoricu Bucovinenu, astăzi atât de deplorabilă, pe când acea stare a altor elemente, venite în țera după încorporarea Bucovinei cu Austria, au progresat așa încât astăzi au tôte resursele intelectuale și materiale în mâna lor, spre a esploata ignoranța acelu popor Bucovinenu istoricu spre mai multă înflorire a lor, déră spre ruinarea acelu popor.

Loialitate adevărată către Tron sunt aceste și alte mai multe asemănătoare fapte comise față cu unu popor nu rebelu, nici cucerit cu focu și cu sabiă, ci acuirat în modul celu mai pacnicu?

La noi atari adevăruri purtate numai în gură, dér prin fapte contrarul, se chiamă altfelu.

Amu auditu cu țoții ceea ce cu privire la Bucovina și la poporul ei au tohtonu, chiar acum în prospătă a enunțat și declarat Reprezentantul statului în Dieta noastră, din estu-anu, — că adevă, fiindu vorba de școli și de calitatea lor, în privința limbei materne a copiilor poporului Bucovinei indigeni și băștinași, „Guvernele supreme ale Austriei, dela Impăratul de binecuvîntat memoriă Iosif II încoco, au avut totu acele atribute, și voru avé și cele viitoare, atribute, adecă adevăratu împărătescu austriace, care le-a avut Guvernul Impăratului Iosif II.“

Eră neschimbarea acelor cugetări și intențiuni pré înalte și părintesci către și pentru Bucovina cu poporul ei pământeanu, care cugetări și intențiuni le arată și le promise Tronul Austriei în convențiunea cu Turcia prin garantarea „statului quo“!

Noi deci am socoti, că loialii cu

gura, bine aru face, să cugete, că ei, ciuntind și schimosind, ba, în faptă chiar și denaturând părintescile bunăvoinți și intențiuni ale Tronului către poporul moșneanu alu Bucovinei, ei nu numai, că nu cinstesc în adevăr cele ce le consideră Tronul în modu chiar pozitivu, déră jiguesc și digritatea și sublimitatea acelu Tron, și în internu, și în esternu. Eră în ce privescu acele denaturări ale pré înaltelor intențiuni și decisiuni pe poporul autohtonu Bucovineanu, apoi ilu fac, și pe ne vrute și în defavorul prezentului, să-și aducă aminte de timpurile de sub Turci și Fanarioți, pe când jignirea dignității și sublimității Tronului așa o înțelegem, ca neimplinindu-se intențiunile și decisiunile lui către și pentru poporul primitu cu Bucovina, lumea ar puté să cugete, că nu loialii noștri respectivii sunt de vină, că acele intențiuni și hotăriri nu se implinesc, ci că Tronul se ține de garantatul „Status quo“.

(Va urma.)

18 inși au fost achitați, ér ceialați 47 au fost condamnați la închisoare dela 3 luni până la 15 ani. Atâtă procurorul cât și toți condamnații afară de Cristea, au apelat.

„Timișana”, institut de credit și economii în Timișoara, a realizat în decursul anului trecut un câștig curat de 13,344 fl. 91 cr. Din aceștia s'a hotărât a se da 3000 fl. ca dividendă de 6%, adică 3 fl. la fiă-care acțiune; alumneului român din Timișoara s'au votat 200 fl., ér la fundațiunea „Antoniu Moosoni”, înființată pentru sprijinirea tinerilor industriași și meseriași români, s'au adaus 100 fl. Restul de 10,044 fl. 91 cr. s'a adăugat la fondul de rezervă, care urcă deja la 31,201 fl.—Revirimentul cassei a fost 2,854,619 fl. 50 cr.

In cestiunea Kisdedovurilor. Ziarul „Sieb. d. Tageblatt“ din Sibiu scrie următoarele: „Duminecă, cam cătră ameză se mișcă un șir lung de bărbați, mai ou sémă țerani români, între cari erau și o mulțime de reprezentanți și reprezentante ale inteligenței din oraș, cătră reședința arhiepiscopului și mitropolitului gr.-or. Mironu Romanul, de pe strada Măcelarilor. Scopul acestei procesiuni sârbătorești era, ca credincioșii să aducă mulțumire Mitropolitului Mironu pentru atitudine sa energică în camera magnaților ou ocaziunea desbaterei asupra proiectului de lege pentru asilurile de copii. Oratorul mulțimei a fost advocatul Ioan de Preda. Apoi vorbi Mitropolitul cam următoarele: Că densusul și-a împlinit numai datoria sa de archiepiscop al bisericii și că de astă dată se bucură, că episcopatul român a fost într'unu cuget, fără deosebire de confesiune. Ce e drept nu s'a ajuns la succese, dér prestigiul poporului românesc prin acésta s'a conservat și s'a mărit forțe tare, și scopul acesta morală tot s'a ajuns.

Țarul tuturor Rușilor, Alexandru al III-lea și-a serbat în 14 Martie c. jubileul de 10 ani al suirii sale pe tron. Serbarea s'a început o'unu serviciu divin în capela din palatul Anickov. După acésta pãrechea împãratescă a primită felicitările familiei, ale notabilităților curții și ale statului. In urmă s'a dat unu dineu festiv, la care au luat parte ambasadorii, ministrii, membrii consiliului de stat și alți demnitari. Sêra s'a dat pentru membrii familiei un prând și petrecere cu dans.

Sciri personale. Deputatul sâsescu I. W. Filtsch a întreprins o călătorie mai mare în Orient.

Ludovicu Windthorst. Sâmbăta trecută a încetat din viață conducătorul partidei catolice din parlamentul germanu Ludovicu Windthorst. Elu s'a nascut la 17 Ianuarie 1812 în Osnabrück dintr'o familiă de țerani. La început se dedică studiilor teologice, în cunând însu elu se aplică la studiile juridice și fu numit apoi procuror la Osnabrück. Mai târziu devenind ministru hanoveran, elu întemeiă unu episcopatu în Osnabrück și stăruie pentru chemarea mai multor persoane catolice pe lângă curtea din Hanovera. După ce provincia Hanovera fu anecsată la Prusia, elu își depuse toate funcțiunile sale și cătră a uni toate elementele nemulțumite, din provincia Hanovera. La 1867 Windthorst a fost ales deputat în camera Prusiană. Când după răboiul dela 1870/71 se formă în parlamentul germanu partidul catolic, Windthorst se puse în capul lui. Cu elu se stinge o personalitate marcantă din viața parlamentară și politică a imperiului german. Ca ministru al regelui Hanoverei George III elu combătă ou tãria ideea de unire a principelui Bismarck. La 1866 elu mijloci alăturarea Hanoverei la politica Aus-

triacă, și lucră în acésta direcțiune și după detronarea dinastiei guelfice, mai întâi ou membru în parlamentul prusian, ér mai apoi în parlamentul germanu. In parlamentul germanu Windthorst adună toate elementele clericale în jurul sêu și purtă până în timpul din urmă o luptă înverșunată în contra lui Bismarck.

Resultatele numărării poporului.

După datele biurolui oficialu pentru statistice din Budapesta, resultatele numărării poporului după diferitele comitate din țerile de sub coróna St. Stefanu se presentă astfel:

Table with columns: Comitatul, a avut în 1881, în 1891, Sporul (+) scădem. (-). Lists various regions like Peștei, B.-Bodrog, Torontal, etc., with population counts and percentage changes.

Literatură.

Poesii, de Mihaiu de Bonacchi. Bucuresci, libraru editor: Ig. Haimann (Calea Victoriei 74). 1890. — Sub titlul acesta a apărut la Bucuresci o colecțiune de 265 de poesii de Mihaiu de Bonacchi. Formatu octav, hãrtia de lux, legat elegant și cu gust.

„Românische Revue“. Revistă politică literară. Apare în fiă care lună odată în Viena, VIII. Feldgasse 15. Redactoru Dr. Corneliu Diaconovich. Anul VII. Nr. 3 și 4 pro Martie și Aprilie 1891 are următorul cuprins: 11 Milionen Rumänen — Das Bucuresci Memorandum. — Die Segnungen des Dualismus. — Die Brüder Hurmuzachi.

Die Romänen gegen die Zwangsbewahranstalten in Ungarn. — Ethnographie und Vorklore in der Bucovina. Von R. Friedrich Kaindl (Czernovitz). — Gruisänger. Ein Gedicht von V. Alexandri. Deutsch L. V. Fischer. — Macedo-românische Volkslieder. Übersetzt von Dr. Melchior Hãrsu. — Die Basch-Araba und die Anfänge des Românischen Staates. Von Ioan Barbovescu. (Fortsetzung). — Die geizigen Brüder. Românische Volksmärchen aus Süd-Ungarn. Erzählt von K. Heizendorf. — Rundschau: Zeitungsstimmen über die Lage der Romänen in Ungarn. — Von der românischen Liga. — Aus der Bucovina. — Magyarische Cultur und Litteratur. — Litteratur: Ueber den Ursprung der Romänen.

Crestomația română. Modele literare din autorii seculului alu XIX-lea, ca notițe biografice și apreiieri literare, întocmite pentru clasele superioare de liceu, seminare, școle pedagogice, externate etc. și potrivite atât pentru aplicarea stilisticii și rdtorice, cât și pentru completarea istoriei literaturii, de I. Manliu, profesor. Bucuresci, 1891. — Sub titlul acesta a apărut la Bucuresci o nouă și valorosă scriere, datorită d-lui profesor I. Manliu. Cartea are 618 pag. formatu 8°. Prețulu: 3 lei 50 bani.

Mulțamită publică.

Budapesta, 13 Martie n. 1891.

In numele societății literare „Petru Maioru“ a junimeii române din Budapesta, subsemnatii ou plăcere exprimăm și pe acésta cale Prea Sãntieii Sale Pãrintelui Mihailu Pavelu, episcopu gr. cat. în Oradea mare, adencu simțita mulțamită a societății pentru ajutorulu de 50 fl. v. a. ce Prea Sãntia Sa s'a îndurat a-i oferi.

Pentru societate:

Iosifu Blaga Lemeny v. preș. sec.

Apelu.*)

Societate studentilor români din Viena, „România Jună“, dispunând încă de 800 almanachuri ediția II și 150 ediția I, a decis reducerea prețulu de 2 fl. la minimulu de 70 cr.

Tot-odată aducem la cunoscința tuturor societăților române, cari urmãresc vre unu scop cultural-național, că jumătate din prețulu almanachurilor vëndute, societatea noastră îl cedă în favorul respectivei societăți.

Toți acei binevoitori ai noștri, cari s'ar angagia ou desfacerea unui număr anunit de esemplare — nu mai puțin de 20 — voru primi cuvenitul rabatu. In vederea mãrețulu scop, ce urmãrim rugãm pe P. T. publicu român, sã nu ne abdică nici de astă-dată marinosulu sêu sprijin.

Adresa: Soc. „România Jună“, Viena IX Pelikangasse 15.

Pentru comitetu:

G. Candrea, N. Comșa, președ. sec.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“

(Serviciulu biurolui de coresp. din Pesta) Viena, 17 Martie. Adunarea alegătorilor partidei liberale în Hietring, a fostu împrăsciată de antisemiți.

Praga, 17 Martie. La alegerile partiale pentru Reichsrath au fostu aleși Cehii tineri.

Berlinu, 17 Martie. Circulă fama despre retragerea lui Bötticher.

Roma, 17 Martie. La ciocnirea din Livorno între anarhisti și poliștii au fostu arestate 60 persoane.

Roma, 17 Martie. Starea sănătăței lui Napoleon s'a agravat.

Sofia, 17 Martie. Fostulu ministru de răboiu, Mutkuroff a murit fără de veste la Neapole.

Bucuresci, 17 Martie. Ađi nôpte a derailat trenulu la Mărășesci, 15 persoane au fostu rănite.

DIVERSE.

Unu curiosu asil. Exemplulu Maghiarilor sã pare, că a avut rêsunetu și în alte țeri. In Odessa se va înființa în cunând unu Kisdedov — de câni. In elu voru fi primiți căței bolnavi spre

*) Tote ȝiarele române sunt rugate să binevoescă a reproduce acéstu apelu.

ingrijire, până voru fi vindecați, deése însu bôla loră va fi incurabilă ei voru fi adăpostiți și îngrijii acolo până la môrte. Intemeiătorulu acestui asil este unu bogat unu anume Rallis, care este mare amator de câni. Frumșețea numărșilor sêi câni era cunoscută în întregu orașulu. Într'una din ȝile însu cu totu numărulu celu mare alu servitorilor, cari îi îngrijau câni, se întemplă, că unu din câni, sã aruncă asupra unui muncitor și-lu sfășia. Rellis fã datu în judecată și condamnat a plăti mai multe mii de ruble precum și a întreține familia nenorocitului muncitor. Opinia publică însu nu a fostu mulțamită ou acésta pedepsă și înțrega pressă începă a da espresiune acoste nemulțamiri; din care causă Rallis se vedu nevoit a pãrâsi Odessa. De atunc au trecut mai mulți ani la mijloc și acum Rallis s'a reintors la Odessa, unde pentru polierea spiritelor va înființa acéstu curiosu asil.

Rês bunătorulu surorii. Se scrie din Parisu, că în sêra de 8 Ianuarie anul curențu, descinse la „Hotel de Vienne“ în Confolens (Charente) unu tineru bine îmbrăcatu, aci înoptă ér în ȝua următoare se informă de adresa advocatulu Arthégnet, care se stabilise de cunând în acéstu oraș. Tinerulu mergendu la advocat fu introdus de mama acosteia în birou, unde se afla Arthégnet dimpreună cu unu frate mai micu alu sêu. Elu declară advocatulu, că are a-i vorbi într'o cestiune confidențială, după care atât mama cât și fratele advocatulu pãrâsiră biroulu. Abia trecu unu sfert de ôră și tinerulu se reintorse la otelu, plăti socotela și ȝise birtășulu: „Toomai acum am ucis pe d-lu Arthégnet.“ Birtășulu se îndoi la început de cele audite, se convinse însu după ce tinerulu repetă declarațiunea sa și ceru a fi condus înaintea procurorulu. Acosteia în mărturisii următoarele: Mă numesc Edgar Laroche, suntu comerciat în Bordeaux și frate alu unei fete, pe care Arthégnet o a sedus și apoi o a pãrâsit'o, deși seja prea bine, că iubita lui se afla în alte împrejurări. Nenorocita nu a cutezat a mărturisi părinților greșela ei și a rugat pe fratele ei a-i ajuta spre a putu suporta urmãrile în străinătate. Inainte de a cere însu sprijinulu fratelui ei, ea scrisu unui preot, care cunosea familia ei, rugându-l a stăruie în acésta privință pe lângă Arthégnet, ceea-ce și făcu preotulu, însu fără succes. Edgar Laroche vedendu acésta nu se gândi mult, plecă la Confolens, se recomandă lui Arthégnet și îl întrebă pe acesta decă voiesce să ia în căsătorie pe sora sa. Arthégnet nu numai că refusă, dér și vătëmă pe Elmira Laroche, fost'a lui iubită. Atunc Laroche scose revolverulu și descăroă trei glonțe în capulu advocatulu. — La 10 curențu ucigașulu tã adus înaintea curții cu jurat din Charente. Elu mărturisi tôte în detaliu fără de a se căi de loc de faptul lui. Sora lui nu a fost de față, deorece ea aștepta în fiă-care momentu se nască. Procurorul ceru pedepsă seriosă; juratii însu după o strălucită apărare achitară pe Laroche.

Ceaiulu celu mai scump. La o licitațiune de ceai, ce s'a ținut în 10 curențu la Londra, s'a vëndut unu funțu de ceai cu 10 livre sterline, 12 shiling și 6 penny, adică aproape 130 florini. Era vorba de unu micu transport de ceai, importat direct din Ceylon. Ceaiulu este excepțional aromatic și constă esclusiv din stamine. Licitațiunea s'a început dela prețulu de 1 livră, împãrtășindu-se forțe mulți la licitațiune. Când se ajunse la prețulu de 8 livre, nu mai concurau decât cinci engrosiști; trei din acéștia au licitat până la 9 livre și 9 shiling, în fine îi rămase ceaiulu lui Mazawattee Ceylon Thee Company cu prețulu de 10 l. 12 sh. 6 p.

Proprietaru: Dr. Aurel Mureșianu. Redactoru responsabilu intermalu: Gregoriu Maioru.

Cursul pietei Braşov.

Table with exchange rates for various currencies like Banconote româneşti, Argintiu românesc, Napoleon-d'or, etc.

Cursul la bursa din Viena.

Table with stock market rates for gold, silver, and various bonds.

Table with interest rates and financial data for various banks and currencies.

ANUNCIU.

Am onore a aduce la cunoştinţa onor. publică, că am deschis aci în locu

Strada Hirşer No. 10 sub teatru

O prăvălia de sticlăria, lampe etc.

În care mă voi sili a mulţami pe onor. muşterii atât în ce privesce calitatea articolelor mele procurate din cele dintău fabricii interne şi esterne, cât şi prin preţurile cele mai moderate, şi voi lua asupra şi aşezarea de giumuri în prăvălia şi prin case.

Recomandându în onor. publică prăvălia mea bine asortată aşteptu sprijinul celu mai posibil şi numerosă cercetare.

Braşov, Martie 1891.

Cu distinsă stimă

Neculae Ghighiniţă.

ABONAMENTE la „GAZETA TRANSILVANIEI“

Preţul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Table with subscription rates for Austro-Ungary: Pe trei luni, Pe şese luni, Pe unu an.

Pentru România şi străinătate:

Table with subscription rates for Romania and abroad: Pe trei luni, Pe şese luni, Pe unu an.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Table with subscription rates for Austro-Ungary: Pe an, Pe şese luni, Pe trei luni.

Pentru România şi străinătate:

Table with subscription rates for Romania and abroad: Pe an, Pe şese luni, Pe trei luni.

Abonamentele se facu mai uşor şi mai repede prin mandate poştale.

Domnii, cari se voru abona din nou, să binevoiescă a scrie adresa lămurită şi a arăta şi pošta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Octomvre 1890.

Large table with train schedules for various routes including Budapest-Predeal, Predeal-Budapest, B. Pesta-Arad-Teluş, etc.